

NOTEKŪDEŅU ATTĪRĪŠANAS PRASĪBAS – IZAICINĀJUMS RAŽOTĀJAM

Pēdējos gados presi ir pāršalkušas vairākas skaļas ziņas saistībā ar lietām, kas ierosinātas par neatbilstošu notekūdeņu novadīšanu. Valsts vides dienesta (VVD) vadītāja Elita Baklāne-Ansberga, intervijās ir paudusi, ka notekūdeņu jautājuma sakārtošana ir viena no šī brīža VVD prioritātēm. Turklāt Latvijai jau ilgstoši ir bijušas problēmas ar Eiropas Savienības prasību izpildi attiecībā uz notekūdeņu attīrīšanu.

Sorainen partneris, zvērināts advokāts Valts Nerets

Zvērināta advokāte Zane Akermane

Foto – publicitātes

NOTEKŪDEŅU ATTĪRĪŠANAS PRASĪBAS UN GALVENĀS PROBLĒMAS PRAKSĒ

Notekūdeņu attīrīšanas jautājums pašlaik ir zem atbildīgo dienestu lupas, un nekas neliecina, ka tuvākajā laikā tas varētu mainīties. Uzņēmumiem ir svarīgāk nekā jebkad saprast riskus, kas draud par vides prasībām neatbilstošu notekūdeņu novadīšanu.

Apkopojot galvenās notekūdeņu attīrīšanas prasības, praktiskās problēmas, kā arī atbildību par šo prasību neievērošanu, jāpiemin Notekūdeņu attīrīšanas prasības, kuras ir ietvertas Ministru Kabineta noteikumos Nr.34 “Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī”. Šie noteikumi ietver vairākus svarīgus principus, kas jāievēro katram komersantam.

Pirmkārt, ražošanas notekūdeņu novadīšana vidē vai lietūs kanalizācijas sistēmā.

Iemesli tam, kāpēc ražošanas notekūdeņi tiek novadīti vidē vai lietūs kanalizācijas sistēmā, var būt dažādi, piemēram, vēsturiski, kad attiecīgais objekts tika būvēts, šāda pieeja bija atļauta un tādēļ gan pašvaldība, gan VVD šādu pieeju saskaņoja. Parasti šādā gadījumā ir arī VVD izsniegta piesārņojošās darbības atļauja vai C kategorijas apliecinājums, kas pieļauj šādu novadīšanu. Taču laiks iet, un noteikumi mainās. Un šeit rodas problēmas.

Saskaņā ar šobrīd spēkā esošajiem noteikumiem neattīrītu ražošanas notekūdeņu novadīšana vidē vai lietūs kanalizācijas sistēmā ir aizliegta (ar zināmiem izņēmumiem attiecībā uz pārtikas ražoša-

nas un dažiem citiem līdzīgiem komercdarbības veidiem). Taču ne minētie MK noteikumi, ne arī kāds cits tiesību akts nesniedz skaidrojumu tam, ko nozīmē “neattīrīti notekūdeņi”. Arī noteikumi nesatur prasības, kādiem rādītājiem ir jāatbilst attīrītiem ražošanas notekūdeņiem. Ideālā gadījumā šiem rādītājiem būtu jābūt ievērtiem VVD izsniegtajā piesārņojošās darbības atļaujā, taču vēsturiski izsniegtās atļaujas nereti šādus rādītājus neietver un tā vietā satur vien miglainu atsauci uz “piemērojamajiem tiesību aktiem”.

Praksē esam saskārušies ar gadījumiem, kad VVD pieprasa, lai ražošanas notekūdeņi, kas nonāk vidē vai lietus kanalizācijas sistēmā, ir attīrīti tādā pakāpē kā komunālie ūdeņi, kas tiek izvadīti no attīrīšanas iekārtām, vai arī izvirza šādiem ražošanas notekūdeņiem vēl stingrākas prasības. Lai izpildītu šīs prasības, uzņēmumam savukārt nākas ieguldīt ievērojamus finansiālos līdzekļus un darbu gana jaudīgu attīrīšanas iekārtu uzstādīšanā.

Konkrēta regulējuma trūkuma dēļ tas, vai šāda VVD pieeja būs pieļaujama, lielā mērā ir atkarīgs no katras konkrētās lietas apstākļiem – analizēm un aprēķiniem, ar ko VVD pamato savu nostāju, ūdenstilpnes, kurā notekūdeņi tiek novadīti, un citiem apstākļiem.

Līdz ar to uzņēmējiem, kas atrodas šādā situācijā, ir jābūt sevišķi uzmanīgiem un rūpīgi jāizvērtē to izmantotais notekūdeņu attīrīšanas risinājums.

Otrkārt, ražošanas notekūdeņu novadīšana centralizētajā kanalizācijas sistēmā

Ja ražotājam ir pieslēgums centralizētajai kanalizācijas sistēmai, tad prasības, kādām ir jāatbilst komersanta novadītajiem notekūdeņiem, parasti ir noteiktas līgumā, kas noslēgts starp komersantu un kanalizācijas sistēmas apsaimniekotāju.

Ja ražotājam ir pieslēgums centralizētajai kanalizācijas sistēmai, tad šādā gadījumā pastāv daudz mazāk problēmu ar notekūdeņu atbilstības nodrošināšanu, taču praksē tik un tā var rasties sarežģījumi. Dažādu apstākļu dēļ uzņēmums var nebūt spējīgs nodrošināt atbilstību kanalizācijas sistēmas lietošanas līgumā noteiktajiem notekūdeņu rādītājiem. Nelielu neatbilstību gadījumā uzņēmumam paras-

ti iestājas pienākums maksāt līgumsodu kanalizācijas sistēmas apsaimniekotājam.

Taču gadījumā, ja neatbilstības ir būtiskas, pastāv risks, ka VVD var vērsties pret uzņēmēju par neatbilstošu notekūdeņu apsaimniekošanu. Visnopietnākās sekas uzņēmējam draud tādā gadījumā, ja prasībām neatbilstošu notekūdeņu novadīšana ir radījusi kaitējumu videi vai tā draudus.

ATBILDĪBA, KAS PIEMĒROJAMA IKVIENAM KOMERSANTAM

Ja ir radīts kaitējums videi vai tā draudi, tad uzņēmējam var draudēt gan administratīvā, gan kriminālatbildība.

Par vides piesārņošanu komersantam vai tā valdes locekļiem var iestāties kriminālatbildība. Komersantam tas nozīmē juridiskās personas piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošanu. Šie līdzekļi var būt (1) likvidācija, (2) tiesību ierobežošana, (3) mantas konfiskācija, (4) naudas piedziņa. Atbilstoši Krimināllikumam naudas piedziņa, ko piemēro juridiskai personai, var būt vairāki desmiti miljoni eiro. Komersanta valdei savukārt var tikt uzlikts naudas sods vairāku simtu tūkstošu apmērā, vai arī tikt piemērots cietumsods.

Tāpat VVD var lemt par komersanta rūpnīcas vai ražošanas iekārtas, kas radījusi piesārņojumu, darbības apturēšanu, kas faktiski nozīmē komercdarbības pārtraukšanu uz nenoteiktu laiku.

VVD var likt maksāt komersantam notekūdeņu radītā piesārņojuma seku novēršanas izmaksas. Tas nozīmē kompensēt atbildīgo dienestu izsaukšanas izmaksas, piesārņojuma satīrīšanas izmaksas, kā arī novērst zaudējumus, ja piesārņojuma rezultātā, piemēram, ir gājušas bojā zivis. Šīs izmaksas nereti sasniedz daudzus tūkstošus eiro.

Tāpat der iegaumēt, ka par vides piesārņošanu komersantam var uzlikt par pienākumu maksāt dabas resursu nodokli desmitkārtīgā apmērā, kā saskaņā ar likumu “Par piesārņojumu” atkarībā no piesārņojuma rakstura un komersantam izsniegtās atļaujas par vides piesārņošanu kopumā administratīvais sods var sasniegt EUR 7 200. Turklāt saskaņā ar Administratīvās atbildības likumu, ja pārkāpums ir ilgstošs, tad administratīvo sodu var piemērot atkārtoti.

Ņemot vērā iespaidīgos sodus, uzņēmējiem ir jābūt uzmanīgiem un rūpīgi jāizvērtē savu rūpnīcu un ražošanas iekārtu atbilstība vides prasībām un izmantotie notekūdeņu attīrīšanas risinājumi. ▀